

Formovanie Európskej Únie v historických súvislostiach

Integrácia – spájanie častí v jeden celok, vytváranie nadradeného celku, scel'ovanie.

Integračný proces - zjednocovanie, spolupráca jednotlivých štátov v oblasti politiky, ekonomiky..., vytváranie nadnárodných celkov, spoločenstiev.

Príčiny: 1. politická aj ekonomická závislosť krajín na USA (po II. svetovej vojne USA poskytuje hospodársku, finančnú pomoc pre vojnu zničenú Európu – Marshallov plán).

2. ZSSR a jeho vplyv v strednej a východnej Európe.

3. Rozdelenie Európy na bloky medzi veľmoci USA a ZSSR.

Formy integrácie:

1. *pásma voľného obchodu* – spolupracujúce krajiny rušia vo vzájomnom obchode clá a kvantitatívne obmedzenia tovarov a služieb, voči nečlenským krajinám uplatňujú obmedzenia podľa svojich potrieb.
2. *colná únia* – členské štáty rušia medzi sebou clá, ale voči nečlenským krajinám uplatňujú spoločnú colnú politiku, jednotné colné tarify na dovoz tovarov a služieb.
3. *spoločný trh* – zrušenie obmedzení pohybu tovarov, výrobných faktorov a pracovných síl (voľný pohyb).
4. *hospodárska únia* – zrušenie obmedzení, zjednotenie a určitá harmonizácia a koordinácia hospodárskych politík.
5. *menová únia* – spoločná menová politika, spoločná mena (euro), jednotné pravidlá peňažného obehu, spoločná centrálna banka, jednotná menová politika voči nečlenským krajinám.

Integrácia v západnej Európe

- Po 2.svetovej vojne sa vo svete objavujú tendencie zjednocovania na politickej a ekonomickej úrovni. Príčinou takéhoto postupu bola snaha o zabránenie vzniku ďalšej vojny a snaha o hospodársku pomoc.
- **1945** - vznikla celosvetová organizácia OSN – **Organizácia spojených národov**.
- **1946** - *Winston Churchill* vyslovil myšlienku, že v Európe by mali vzniknúť **Spojené štáty európske**.
- **1945 – 1950** - **počiatky integrácie v Európe**, kedy vzniká organizácia pre európsku hospodársku spoluprácu.
- **1948** - medzi Belgickom, Holandskom a Luxemburskom funguje **colná únia**.
- **1949** - vznikla **Európska rada**.
- **1950** - vo Francúzsku *Jean Monnet* predniesol návrh, v ktorom odporúčal aby produkcia uhlia a ocele Francúzska a Nemecka bola riadená nadnárodným orgánom.
- **9. máj 1950** - **Schumanova deklarácia** - francúzsky minister zahraničných vecí *Robert Schuman* vyzval ďalšie európske krajiny, aby spoločne spravovali svoje zdroje uhlia a ocele. Keďže uhlie a oceľ sú nevyhnutnými zložkami na výrobu zbraní, dúfal, že táto spolupráca znemožní budúcu vojnu. Navyše, uhlie a oceľ boli veľmi dôležité aj pre obnovu kontinentu po vojne.
- **1951** - **Zmluva o založení Európskeho spoločenstva uhlia a ocele (ESUO)** - Francúzsko, Nemecká spolková republika, Taliansko, Belgicko, Holandsko a Luxembursko reagovali na deklaráciu Roberta Schumana pozitívne. Týchto šesť krajín podpísalo v roku 1951 Parížsku zmluvu (Zmluvu o založení Európskeho spoločenstva uhlia a ocele). Európske spoločenstvo uhlia a ocele (ESUO) nadobudlo platnosť v roku 1952.
- **1957** - **Rímske zmluvy** - **Zmluva o Európskom hospodárskom spoločenstve (EHS) a Európskom spoločenstve atómovej energie (EUROATOM)** - prvých šesť krajín podpísalo dve nové zmluvy: Zmluvu o Európskom hospodárskom spoločenstve (EHS) a Zmluvu o

DIGI SCHOOL 2020-1-SK01-KA226-SCH-094350 Občianska náuka Formovanie Európskej Únie v historických súvislostiach

založení Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu (EUROATOM), známe aj ako Rímske zmluvy.

- **Európske hospodárske spoločenstvo (EHS)** – štáty sa dohodli, že postupne premenia svoje oddelené hospodárstva na spoločný trh, pričom začnú s colnou úniou. Táto zmluva bola začiatkom spolupráce v oblasti poľnohospodárstva, rybolovu, prístavnej politiky a dopravnej politiky.
- **Európske spoločenstvo atómovej energie (EUROATOM)** - spolupráca v oblasti atómovej energie bola zameraná na spoločný výskum možností civilného využitia atómovej energie.

Rímske zmluvy nadobudli platnosť v roku 1958.

- **60. roky 20. storočia - Úspech a boj** - obchod v EHS bol rovnako rozsiahly ako obchod Spojených štátov a Sovietskeho zväzu. Európska spolupráca však po prijatí Rímskych zmlúv vstúpila do ťažkého obdobia: členské štáty už nechceli preniesť ďalšie právomoci na európsku úroveň. Tieto náročné rokovania poznačili európsku spoluprácu v 60. a 70. rokoch 20. storočia.
- **1965 - Európske spoločenstvo (ES)** - Zmluva o zlúčení (podpísaná v roku 1965 a platná od roku 1967): ESUO, EHS a EUROATOM sa zlúčili do Európskeho spoločenstva (ES).
- **1968** - v rámci ES sa začala realizovať **colná únia**.
- **1979 - Prvé priame voľby do Európskeho parlamentu** - občania Európskeho spoločenstva si prvýkrát volili svojich zástupcov do Európskeho parlamentu v júni 1979. V tom čase bolo deväť členských krajín, v ktorých sa volilo 410 poslancov EP na obdobie rokov 1979 – 1984.
- **1986 - Jednotný európsky akt** – dvanásť členských štátov rozhodlo, že do roku 1992 vytvoria jednotný trh. Všetky prekážky obchodu a voľného pohybu sa museli dovtedy odstrániť. Členské štáty začali spolupracovať aj v oblasti environmentálnej politiky a vedeckého výskumu.
- **1992 - Zmluva o Európskej únii – Maastrichtská zmluva** - znamenala skutočný začiatok spolupráce na politickej úrovni, ktorá sa začala rozvíjať popri existujúcej hospodárskej integrácii. Niekdajšie Európske spoločenstvo dostalo nový názov: Európska únia. (EÚ).
„Nová“ Európska Únia stála na týchto troch hlavných pilieroch:
 - Hospodárska integrácia: členské štáty sa rozhodli posilniť hospodársku integráciu a vytvoriť spoločnú európsku menu: euro.
 - Spolupráca v oblasti zahraničnej a bezpečnostnej politiky.
 - Spolupráca v oblasti vnútorných vecí a spravodlivosti.

Rozhodnutia o politických otázkach sa museli prijímať jednomyselne. Každý členský štát mal právo veta.

Táto zmluva bola podpísaná vo februári v roku 1992 a vstúpila do platnosti 1. novembra 1993.

- **1993 - Otvorené hranice** - 1. januára 1993 boli odstránené kontroly na vnútorných hraniciach členských štátov Európskej únie. Do platnosti vstúpil jednotný trh s voľným pohybom osôb, tovaru, služieb a kapitálu.
- **1993 – stanovené kritéria pre vstup do EÚ:**
 - byť „európskou“ krajinou (geograficky alebo historicky),
 - rešpektovať zásady právneho štátu,
 - mať dobre fungujúce trhovú hospodárstvo,
 - byť stabilným demokratickým štátom,

DIGI SCHOOL 2020-1-SK01-KA226-SCH-094350 Občianska náuka Formovanie Európskej Únie v historických súvislostiach

- dodržiavať ľudské práva,
- zaviesť všetky existujúce pravidlá a právne predpisy EÚ, takzvané *acquis communautaire*.
- **1997 - Amsterdamská zmluva** - z dôvodu narastajúceho počtu členských štátov EÚ bola potrebná reforma rozhodovacieho procesu: teda menej rozhodnutí založených na jednomyseľnom súhlase a viac rozhodnutí na základe väčšinového hlasovania. Prvým pokusom o zmenu týchto pravidiel bola Amsterdamská zmluva (ktorá bola podpísaná v roku 1997 a platnosť nadobudla v roku 1999). Zmluva však tieto očakávania nenaplnila.
- **2001 - Zmluva z Nice** - druhý pokus o reformu Európskej únie (zmluva bola podpísaná v roku 2001 a platnosť nadobudla v roku 2003). Nevyriešila všetky problémy v riadení EÚ.
- **2002 - Zavedenie eura** - euro bolo do bankového systému zavedené v roku 1999. Až 1. januára 2002 však začalo euro aktívne používať 12 členských štátov EÚ. Tri členské štáty EÚ, konkrétne Spojené kráľovstvo, Dánsko a Švédsko, sa rozhodli, že euro nezavedú a stále používajú svoju národnú menu. Inštitúciou EÚ, ktorá sa venuje spravovaniu eura, je Európska centrálna banka.
- **2004 - 2005 - Európska ústava** - jún 2004 – sa uskutočnil tretí pokus o reformu EÚ. Vzhľadom na dôležitosť európskej ústavy sa niektoré krajiny rozhodli usporiadať referendum. Obyvatelia Francúzska a Holandska hlasovali proti tejto novej „Ústave pre Európu“. Keďže na nadobudnutie platnosti musí každú novú zmluvu EÚ schváliť každý členský štát, rozhodnutia týchto krajín poslali „ústavu“ rovno do koša.
- **2007 - Lisabonská zmluva** - štvrtý pokus sa uskutočnil v roku 2007: európska ústava dostala nový šat a bola premenovaná na Lisabonskú zmluvu. Túto zmluvu ratifikovali všetky členské štáty. Nové pravidlá vstúpili do platnosti v decembri 2009 a určujú spôsob fungovania EÚ až dodnes.
- **2012 - Nobelova cena za mier pre Európu** - Európska únia získala Nobelovu cenu za mier. Táto cena bola uznaním šesťdesiatročného úsilia EÚ o podporu mieru, zmierenia, demokracie a ľudských práv v Európe.
- **2014 - Voľby do Európskeho parlamentu s európskymi volebnými lídrami** - po prvýkrát v histórii sa vo voľbách do Európskeho parlamentu zároveň priamo rozhodlo o tom, kto bude novým predsedom Európskej komisie. Veľké politické skupiny v Európskom parlamente vopred určili svojho volebného lídra. V období pred voľbami prebehla medzi volebnými lídrami rozsiahla diskusia o ich pohľadoch na budúcnosť Európy. Európska ľudová strana sa stala najväčšou politickou skupinou v Európskom parlamente. Preto bol práve jej volebný líder, Luxemburčan *Jean-Claude Juncker*, vymenovaný za nového predsedu Európskej komisie.

Štáty EÚ: Nemecká spolková republika, Francúzsko, Belgicko, Holandsko, Luxembursko, Taliansko (18.4.1951), Dánsko, Írsko, Veľká Británia (1.1.1973), Grécko (1.1.1981), Španielsko, Portugalsko (1.1.1986), Zjednotené Nemecko (3.10.1990), Rakúsko, Fínsko, Švédsko (1.1. 1995), Cyprus, Česká republika, Estónsko, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Poľsko, Slovensko, Slovinsko (1.5.2004), Bulharsko, Rumunsko (1.1.2007). Chorvátsko (1.7.2013), Veľká Británia (vystúpila z EÚ – 2020). EÚ = 27 štátov.

Kandidátske členské štáty a potenciálne členské štáty:

V súčasnosti existuje päť oficiálnych kandidátskych členských štátov na pristúpenie k EÚ:

- Albánsko,
- Severné Macedónsko,
- Čierna Hora,

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

**DIGI SCHOOL 2020-1-SK01-KA226-SCH-094350 Občianska náuka
Formovanie Európskej Únie v historických súvislostiach**

- Srbsko,
- Turecko.

Kandidátsky členský štát je štát, ktorý úspešne predložil žiadosť o členstvo. Následne sa medzi touto krajinou a EÚ začali rokovania o pristúpení.

Okrem kandidátskych členských štátov je tu aj niekoľko potenciálnych členských štátov. Tieto krajiny oficiálne oznámili, že chcú vstúpiť do EÚ, ale rokovania sa ešte nezačali.

Sú to:

- Bosna a Hercegovina,
- Kosovo.